

Asia: VM003:00/2017 VM/155/03.01.00/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §, 6 § ja 7 §:n 1 momentin kumoamisesta

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Invalidiliitto kannattaa saavutettavuusdirektiivin implementointia laiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Invalidiliiton mielestä kyseessä olevalla lainsäädännöllä pyritään varmistamaan saavutettavuuden toteutuminen sekä luomaan yhdenmukaiset minimitason vaatimukset. Suomessa ei ole ollut aiemmin verkkopalvelujen saavutettavuutta koskevaa lainsäädäntöä.

Suomi on sitoutunut toteuttamaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen vaatimukset, joihin kuuluu muun muassa saavutettavuuden edistäminen tietoverkossa. Ehdotettu laki edistää YK:n vammaissopimuksesta johtuvien veloitteiden toteuttamista sekä jokaisen mahdollisuuksia käyttää tietoverkossa erilaisia digitaalisia palveluja.

Viranomaiset tarjoavat yhä enenevässä määrin digitaalisia palveluja ja osittain niitä käytetään jo ensisijaisina eli ne ovat käytetyin tapa asioida julkisen hallinnon kanssa.

Vaikka ehdotettu laki lisää sääntelyä, sen tarkoituksena on edistää erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden edellytyksiä toimia yhteiskunnassa itsenäisesti ja siten laki edistää yhdenvertaisuuden toteutumista.

Invalidiliiton arvion mukaan uusi lakiehdotus tuo digitaalisiin palveluihin uusia käyttäjäryhmiä kuten esimerkiksi aisti- ja motorisesti vammaiset henkilöt, joilla on halu käyttää digitaalisia palveluita, mutta palvelujen huonon saavutettavuuden vuoksi he eivät voi niitä käyttää. Saavutettavat verkkosivut ovat toimivia kaikille, ja esimerkiksi ikäihmiset tai netin käyttöä vasta opettelevat henkilöt hyötyvät saavutettavuudesta.

2. Kommentit lakiehdotuksen pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

1 luku: Yleiset säännökset

Invalidiliitto kannattaa, että lain soveltamisalaa laajennetaan koskemaan vahvoja sähköisiä tunnistuspalveluita.

Invalidiliiton mielestä lakia pitäisi kuitenkin soveltaa myös seuraaviin kohtiin vaikka ne sisältyvät saavutettavuusdirektiivin 1 artiklan 3-5 kohdissa oleviin soveltamisalan rajauksiin:

1) työpaikoilla käytettäviin rajalliselle määrälle henkilöitä tarkoitettuihin intranet- ja ekstranet - verkkosivustoihin ja mobiilisovelluksiin; kuitenkin tätä lakia sovelletaan viranomaisen henkilöstöhallinnon digitaalisiin palveluihin;

2) varhaiskasvatustilain (36/1973) mukaisessa varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuslain (628/1998), lukiolain (629/1998) ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisessa opetuksessa, kun verkkosivusto tai mobiilisovellus tuotetaan varhaiskasvatuksen tai opetuksen yhteydessä ja sen käyttö tapahtuu rajatussa ryhmässä määräaikaaisesti;

3) julkisen yleisradiotoiminnan harjoittajien digitaalisiin palveluihin

Jos työpaikoilla käytettäviin rajalliselle määrälle henkilöitä tarkoitettuihin intranet- ja ekstranet - verkkosivustoihin ei kaikilta osin sovellettaisi samoja saavutettavuus- vaatimuksia, voisi kysymykseen tulla yksittäistapauksessa syrjintätilanteen arviointi. Se ei ole tarkoituksenmukaista. Invalidiliiton mielestä jokaisella on oikeus yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen myös työpaikoilla.

Invalidiliiton mielestä lain piiriin tulee ottaa verkkosivusto tai mobiilisovellus, joka tuotetaan varhaiskasvatuksen tai opetuksen yhteydessä, vaikka sitä käytettäisiin rajatussa ryhmässä määräaikaaisesti.

Invalidiliitto katsoo, että uutta lakia pitää soveltaa julkisen yleisradiotoiminnan harjoittajien digitaalisiin palveluihin, koska ne liittyvät erottamattomasti vammaisten ja ikäänntyneiden henkilöiden oikeuteen osallistua ja integroitua yhteiskunnalliseen elämään ja kulttuurielämään.

2 luku: Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle

Invalidiliitto katsoo, että ehdotetun lain 5 § 3 momentin sananmuotoa on täsmennettävä esimerkiksi: Viranomaisen voi rajoittaa väliaikaisesti kuitenkin enintään 48 tunniksi digitaalisen palvelun käyttöä käyttäjäryhmien tai alueellisen saatavuuden perusteella, jos se on välttämätöntä palvelun kehittämiseksi tai testaamiseksi.

3 luku: Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Invalidiliiton mielestä lain 10 § 3 momentin kohta, joka koskee laajaa digitaalisen palvelun sisältöä pitää tarkentaa esimerkiksi seuraavasti: Jos pyyntö saada tiedot saavutettavuusvaatimukset täyttävässä muodossa koskee laajaa yli 1 gigatavun digitaalisen palvelun sisältöä, palveluntarjoaja voi jatkaa vastausaikaa enintään kahdella viikolla.

Muutetaan yksityiskohtaisten perustelujen sivulla 52 oleva lause seuraavasti: Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi riittävää tummuuskontrastia tekstin ja taustan välillä sekä käyttäjän mahdollisuutta muuttaa käytettyjä väriyhdistelmiä näkemisen ja havaittavuuden parantamiseksi tai sisältöön olennaisesti liittyvän kuvan tai muun sisällön tekstimuotoista kuvailua.

4 luku: Saavutettavuusvaatimusten valvonta ja oikeussuoja

Invalidiliitto kannattaa valvontaviranomaisen mahdollisuutta asettaa uhkasakko tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuden toteuttamisen sekä 12 §:n 3 momentissa säädetyn saavutettavuusvaatimusten toteuttamista koskevan määräyksen tehosteeksi.

5 luku: Erinäiset säännökset

-

3. Kommentit vaikutusten arviointiin

Invalidiliiton mielestä ehdotetulla lailla on merkittäviä myönteisiä vaikutuksia kansalaisten yhdenvertaisuuden toteutumiseen digitaalisten palvelujen käyttömahdollisuuksissa. Saavutettavuus mahdollistaa digitaalisten palvelujen käytön nykyistä laajemmalle käyttäjäjoukolle.

4. Muut kommentit

Invalidiliitto toivoo, että uusi laki kannustaa myös lain piiriin kuulumattomia toimijoita kehittämään kaikille saavutettavia digitaalisia palveluja.

Kurppa Ari
Invalidiliitto ry